

Єгипет у 1967-1970 роках перебував у стані війни і лише в 1979 році був підписаний мирний договір, Ізраїль вивів свої війська з Синайського півострова в 1982 році. Туризм в досліджуваній країні розвивається великими темпами, завдяки природним особливостям морського узбережжя, історичними пам'яткам, музеям, новим зірковим готелям. Доля туризму в економіці досліджуваної країни у 2019 році склала 12 %, а туристичний потік склав за сезон майже 15 мільйонів туристів.

Унікальною країною, яка активно розвиває туризм і перебуває у стані війни із Палестиною є Ізраїль. Основними напрямками туризму в цій країні є паломництво, культура і медицина. У 2019 році на туризм припало 6,2 % економіки, туристичний потік склав приблизно 4,5 млн. туристів. Незважаючи на військові дії, туристи охоче відвідують біблійні місця Єрусалиму, відновлюються на курортах Мертвого моря, насолоджуються традиційною кухнею в Тель-Авіві [2].

Підсумовуючи вищевикладене можна відмітити, що потрясіння, які викликають збройні конфлікти, вносять глибокі шрами в туристичний бізнес країн в тому числі і України. Однак, створюється новітня спадщина і постконфліктний туризм. Україна володіє значним потенціалом розвитку туристичної галузі, та врахувавши досвід розглянутих країн може швидкими темпами відновлюватись та приймати туристів.

Література.

1. Туристична галузь: важкий шлях до відновлення
URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2021/05/21/674127/>
2. World Tourism Organization URL: <https://twitter.com/UNWTO>
3. Повстати з руїн. Які країни після війни стали популярними у туристів
URL: <https://www.rbc.ua/ukr/travel/-1647724135.html>

ESG-КОНЦЕПЦІЯ В ТУРИСТИЧНІЙ ІНДУСТРІЇ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

ПАНЬКІВ М.М., к.і.н.,

УКРАЇНСЬКА ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ

В сучасних умовах ESG-принципи економіки, які повністю відповідають концепції сталого розвитку, поділяють та активно використовують у своїй діяльності багато підприємств з різних галузей.

Абревіатура ESG означає: Environmental (навколишнє середовище), Social (соціальний розвиток), Governance (корпоративне управління). Дотримання принципів ESG за E-критерієм передбачає дбайливе ставлення, збереження та відновлення навколишнього середовища, мінімізацію та компенсацію екологічних збитків, управління відходами, забезпечення бізнес-процесів у рамках економіки замкнутого циклу. S-критерій орієнтований на забезпечення комфортних та безпечних умов праці співробітників, дотримання гендерної, расової рівності, підтримку соціальних та освітніх проєктів, формування доброзичливих стосунків із місцевою спільнотою, споживачами, розвиток волонтерства. G-критерій спрямований на підвищення якості корпоративного управління, розумність та обґрунтованість розміру винагород топ-менеджменту, необхідний рівень розкриття інформації.

Дотримання цих принципів у діяльності компанії стає однією з обов'язкових умов їх успішного стратегічного розвитку. Це пояснюється тим, що компанії, які мають високі ESG-рейтинги, мають низку преференцій з погляду репутаційного іміджу, банківського фінансування, саме їм видають перевагу інвестори під час ухвалення інвестиційних рішень.

Міжнародні рейтингові агенції (Bloomberg, S&P Global, Dow Jones Indices, JUST Capital, MSCI, Refinitiv, CDP, ISS, Sustainalytics, FTSE Russell, FTSE4Good та інші) розраховують спеціальні ESG-рейтинги, які дозволяють оцінити рівень дотримання ESG-принципів різними компаніями [1].

Підприємства індустрії туризму на даний момент практично не залучені до процесу ESG-трансформації. Про це, зокрема, свідчить відсутність у ESG-рейтингах компаній зі сфери туризму та подорожей.

ESG-рейтингування компаній стає популярним і в Україні у зв'язку з тим, що зростає кількість так званих відповідальних інвесторів, які при оцінці напрямків вкладення коштів беруть до уваги не лише фінансово-економічні показники оцінки інвестиційних вкладень, а й враховують ESG-параметри, включаючи екологічні, соціальні та управлінські аспекти.

На сьогодні питання ESG-концепції в туристичній індустрії залишаються мало дослідженими. Слід зазначити роботу Ionescu G.H., Firoiu D., Pirvu R., Vilag R.D, в якій розглядається вплив екологічних, соціальних та управлінських факторів ESG на вартість 73 компаній з 17 країн світу в індустрії подорожей і туризму. На думку авторів, найважливіший вплив на ринкову вартість цих компаній має фактор управління [2].

У туристичній сфері досить успішно просувається та реалізується концепція зеленої економіки, яка виражається в екологізації підприємств індустрії туризму та готельного бізнесу. При цьому принципам E (Environmental) приділяється набагато більше уваги, ніж принципам S (Social) та G (Governance).

Сьогодні активно створюються та просуваються екологічні (зелені) готелі. В еко-готелях використовуються різноманітні інновації, що дозволяють забезпечувати економію водних та енергетичних ресурсів, мінімізацію виробничих відходів готельних підприємств та застосування технологій замкнутого циклу та ін. Міжнародна програма добровільної екологічної сертифікації готелів «Green Key» («Зелений ключ») є частиною Foundation for Environmental Education (Міжнародної організації з екологічної освіти) працює в 65 країнах, а зелені сертифікати вже отримали більше 3200 засобів розміщення [3]. Ці сертифікати видаються засобам розміщення, які відповідають 140 екологічним критеріям, підтверджують високу екологічну відповідальність підприємств та сприяють сталому розвитку туризму. Українські засоби розміщення також беруть участь у цій програмі. Знаком «Green Key» відзначені 7 готелів: 1 в Івано-Франківській області (Radisson Blu Resort, Буковель), 1 в Васильківському районі Київської області (Maison Blanche, с. Митниця) та 5 в м. Київ (Ecohouse Hotel Galera, Park Inn by Radisson Kyiv, Troyitska Radisson Blu Hotel, Radisson Blu Hotel Podil та InterContinental) [4].

У всьому світі туристична індустрія представлена в основному малими та середніми підприємствами, для яких участь у рейтингуванні ESG не є пріоритетним завданням. Проте з урахуванням швидкого поширення ідеології ESG на фінансову сферу та можливі у зв'язку з цим обмеження на отримання кредитних ресурсів можуть стати стимулом для дотримання ESG-концепції у роботі підприємств індустрії туризму.

Крім того, необхідно враховувати вплив зміни поколінь та зміну ставлення міленіалів до проблем збереження навколишнього середовища та сталого розвитку. Критерії сталого розвитку ESG стають визначальними при оцінці діяльності компаній та формуванні їх ділового іміджу.

Участь закладів розміщення у формуванні зеленої економіки може оцінюватися як перший крок у дотриманні E-принципу відповідального ставлення до навколишнього середовища в туристичній індустрії. Однак слід також забезпечити виконання S та G принципів у діяльності туристичних підприємств.

Література.

1. Rating agencies owe the market more transparency. *Financial Times*: website. URL: <https://www.ft.com/content/2a0bffc7-e925-4df8-ba9c-2bf9dda579b3> (дата звернення: 05.05.2022).
2. Ionescu G.H., Firoiu D., Pirvu R., Vilag R.D. The impact of ESG factors on market value of companies from travel and tourism industry. *Technological and Economic Development of Economy*. 2019. Vol. 25. Issue 5. P. 1-30.
3. Гапоненко Г.І., Євтушенко О.В., Шамара І.М. Проблеми та перспективи екологізації туризму в Україні. *Проблеми економіки*. 2021. № 1. С. 4-10.
4. Абрамова А.Г. Еко-тренд в сфері гостинності: економічні та соціальні аспекти. *Ефективна економіка*. 2020. № 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2020/84.pdf (дата звернення: 05.05.2022).

МЕНЕДЖМЕНТ ПЕРСОНАЛУ В ТУРИСТИЧНІЙ ІНДУСТРІЇ

**ТКАЧОВА С.С., К.Е.Н., ДОЦЕНТ,
ПРАВДІВЦЕВ Д.О., ЗДОБУВАЧ ВИЩОЇ ОСВІТИ,
ЖУРАВСЬКА А.О., ЗДОБУВАЧ ВИЩОЇ ОСВІТИ,
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Менеджмент туристичної індустрії – це система управління виробничими, транспортними, торговельними, сервісними підприємствами і засобами розміщення, призначена для задоволення попиту на туристичні товари і послуги, через підготовку кадрів та ефективне використання природних багатств, матеріальних, духовних, фінансових, інтелектуальних та інших можливостей [1, с. 15].

Менеджмент персоналу в туристичній індустрії займає надважливе місце, оскільки туристичний продукт є комплексним і якість його формування та надання гостям безпосередньо пов'язана з професійною підготовкою працівників. Дуже важливо, щоб усі співробітники склали єдине ціле, одну команду, були дружельно налаштовані до клієнта, могли замінити один одного. Особливу увагу необхідно звернути на вміння формувати міжнародні команди професіоналів для роботи у туристичній індустрії. Досвід роботи на посаді трансферних гідів в компанії (туроператорі) «Апекс Tourism» у Туреччині дозволив відмітити такі особливості у відборі та підготовці персоналу. Так, до роботи у компанії запрошуються молоді люди